

Стан виконання угоди про асоціацію України з ЄС та заходи щодо подальшого розвитку у сфері технічного регулювання

Леонід Віткін

*доктор технічних наук,
професор кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
ORCID: 0000-0002-0731-1333*

Протягом 2014-2021 років Україна продемонструвала прогрес в імplementації зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію у галузі технічного регулювання. Так було прийнято три базові закони та понад 80 законодавчих та нормативно-правових актів для їх імplementації; введено в дію 94 технічних регламентів на основі відповідних європейських директив і регламентів; прийнято понад 17500 національних стандартів, ідентичних відповідним міжнародним та європейським стандартам; здійснювався моніторинг за діяльністю акредитованих і призначених органів оцінки відповідності вимогам регламентів; усі інституції української системи технічного регулювання працювали відповідно до норм адаптованого до європейського законодавства; Україна набула повноправного членства у міжнародних метрологічних організаціях. Європейська сторона визнала, що українська інфраструктура якості створена та функціонує відповідно до міжнародних і європейських норм та практики. Як результат, європейською стороною у 2020 році було започатковано попереднє оцінювання української інфраструктури якості, яке продовжується у 2021 році, з метою укладання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (Угода АСАА) [1].

Стаття 56.1 Угоди про асоціацію з ЄС Угоди про асоціацію передбачає, що Україна поступово досягне відповідності з технічними регламентами ЄС та системами стандартизації, метрології, акредитації, робіт з оцінки відповідності та ринкового нагляду ЄС.

На виконання зобов'язань у сфері стандартизації відповідно до європейської практики функції Національного органу стандартизації (НОС) було передано від органу виконавчої влади (Мінекономіки України) до наукової установи (УкрНДЦ). Згідно з статтею 56.8 Угоди про асоціацію з ЄС НОС поступово впроваджує європейські стандарти, як національні та одночасно скасовує конфліктні національні стандарти. Національний орган стандартизації України продовжив роботу із прийняття в якості національних сучасних міжнародних та європейських стандартів. Станом на 01.01.2021 року фонд національних стандартів налічує 27083 документи, з яких 9358 (36%)-європейські стандарти, 8382 (32%)-міжнародні, тобто загальний рівень гармонізації склав 68%. Скасовано понад 17000 застарілих стандартів колишнього СРСР (ГОСТ). До 2023 року мають бути скасовані останні 1200 ГОСТ [2].

Слід зазначити, що у 2020-2021 роках кількість прийнятих національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими, значно

скоротилася у порівнянні з попередніми роками, що гальмує виконання взятих Україною зобов'язань.

На виконання зобов'язання статті 56.1 -1 та пункт 1 Додатку III Угоди про асоціацію з ЄС щодо гармонізації базового (горизонтального) законодавства з європейським у 2020-2021 роках було прийнято низку відповідних нормативно-правових актів для імплементації окремих норм прийнятого раніше базового законодавства. Зокрема, на виконання Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації актів законодавства Європейського Союзу у сфері технічного регулювання» у сфері оцінки відповідності та метрології, було прийнято 5 постанов Уряду та 13 наказів Міністерства економіки України. На виконання Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» введено в дію три електронні бази даних. Відповідно до положень Закону України «Про стандартизацію» Міністерства економіки затверджено «Правила формування переліків для цілей застосування технічних регламентів». Натомість, у сфері стандартизації потрібно прийняти закони «Про внесення змін до Митного кодексу України» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про стандартизацію». У сфері акредитації Європейською кооперацією акредитації (EA) було призупинено визнання на європейському рівні з 24 березня 2021 року акредитації вітчизняних органів сертифікації продукції та інспекційних органів, здійснених Національним агентством акредитації України (НААУ). У вересні 2021 року EA було проведено черговий аудит української системи акредитації, за результатами якого було поновлено визнання з боку ЄС української системи акредитації.

У сфері метрології Україна набула членства в авторитетних міжнародних організаціях Так у 2018 році Україна приєдналася до Метричної Конвенції і стала повноправним членом Генеральної Конференції мір і ваг (CGPM), Міжнародного бюро мір і ваг (BIPM), а з квітня 2021 року Україна набула повноправного членства у Міжнародній організації законодавчої метрології (OIML). Для цього було прийнято два відповідні закони України. Еталонна база України налічує 84 національні еталони, які проходять звірення з еталонами інших країн [3].

Водночас, потребує удосконалення структура Національної метрологічної служби України для активізації участі українських метрологічних установ у європейських метрологічних організаціях. У наступні роки може також знадобитися оновлення українського законодавства у сфері метрології у зв'язку з прийняттям Міжнародною організацією законодавчої метрології у 2020 році Міжнародного документу D1 «Національні метрологічні системи-Розвиток інституціональної та законодавчої бази».

Українське базове законодавство у сфері державного ринкового нагляду за нехарчовою продукцією у зв'язку з набуттям чинності у липні 2021 року європейського регламенту (ЕС) № 1020/2019 про ринковий нагляд відповідності продукції, також потребуватиме перегляду та удосконалення.

Згідно з статтею 56.2.(i) та 56.3 та пунктами 2.1-2.27 Додатку III Угоди про

асоціацію з ЄС Україна зобов'язалася гармонізувати вертикальне (галузеве) законодавство у 27 сферах з відповідним законодавством ЄС.

Загалом Перелік технічних регламентів України налічує 94 нормативно-правові акти, більшість з яких розроблено на основі актів ЄС. З 27 актів законодавства ЄС, передбачених Додатком III Угоди про асоціацію було прийнято 25. Потребують розроблення два регламенти на основі директиви ЄС про високошвидкісні залізничні дороги та директиви ЄС про упаковку та відходи упаковки. Протягом двох останніх років були внесені зміни до низки українських технічних регламентів відповідно до змін у європейському секторальному законодавстві. Зокрема, прийнято 6 наказів Міненерго і Мінекономіки та 19 постанов Уряду, а також 1 технічний регламент у вигляді Закону України «Про надання послуг на ринку будівельної продукції» на основі європейського регламенту № 305/2011 з Додатку III Угоди про асоціацію. Також слід відзначити прийняті у цей період постанову Кабінету Міністрів України про затвердження технічного регламенту морського обладнання та постанову про внесення змін до технічного регламенту безпеки іграшок з Додатку III Угоди про асоціацію. У 2021-2022 роках необхідно прийняти нові версії технічних регламентів на основі європейських аналогів, а саме: щодо безпеки машин, безпеки іграшок, обмеження використання деяких небезпечних речовин у електричному та електронному обладнанні, простих посудин високого тиску, обладнання, що працює під тиском, прогулянкових суден, двох регламентів щодо медичних виробів, регламентів щодо екодизайну, водогрійних котлів, регламентів енергетичного маркування.

Стаття 57.1, 2, 3, 4 Угоди про асоціацію з ЄС передбачає укладання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів.

Зважаючи на результати реформування української системи відповідно до європейських норм і правил на 22 Саміті «Україна-ЄС» у жовтні 2020 року було прийнято рішення про започаткування європейською стороною попереднього оцінювання української інфраструктури якості. Наразі процес оцінювання триває. Українська сторона працює над усуненням недоліків, виявлених європейськими експертами. На черговому 23 Саміті «Україна-ЄС» у жовтні 2021 року в Києві українська сторона запевнила, що продовжить виконувати свої зобов'язання у сфері технічного регулювання та запропонувала підписати Угоду АСАА на наступному Саміті у 2022 році за позитивними результатами завершеного оцінювання.

Висновки та пропозиції. За останніх сім років Україна повністю відмовилася від застарілої, залишеної у спадок, системи стандартизації, метрології, сертифікації та державного нагляду за дотриманням стандартів і перейшла на європейську модель сучасної інфраструктури якості. Наразі Україною продовжується процес виконання зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію у сфері технічного регулювання. Зокрема, вносяться необхідні зміни до прийнятих у попередні роки базових законів та нормативно-правових актів, а також приймаються нові законодавчі секторальні акти; прийнято значний масив національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та

європейськими; усі інституції національної інфраструктури якості виконують норми наближеного до європейського вітчизняного законодавства. Як наслідок, європейські експерти продовжують процес попереднього оцінювання української інфраструктури якості з метою укладання Угоди АСАА. У наступні роки Україна має продовжити процес апроксимації, адаптації та імплементації законодавчої і нормативної бази з європейською відповідно до прийнятого Урядом плану заходів щодо розвитку системи технічного регулювання на період до 2025 року [4].

Згідно з цим планом, який налічує 37 заходів, українська сторона має забезпечити приведення власних нормативно-правових актів у відповідність з європейськими, прийняття та перегляд технічних регламентів на основі актів законодавства ЄС, прийняття європейських та міжнародних стандартів як національних, розвиток та удосконалення інфраструктури призначених органів оцінки відповідності, забезпечення визнання НААУ на європейському і національному рівні, здійснення ефективного державного ринкового нагляду, подальший розвиток метрологічної системи України, зміцнення інституційного потенціалу органів виконавчої влади у сфері технічного регулювання, створення умов для спрощеного доступу української продукції на ринок ЄС, підвищення рівня обізнаності громадськості про українську інфраструктуру якості.

Якщо заплановані реформи у сфері технічного регулювання буде своєчасно та в повному обсязі здійснено, то вже до кінця 2022 року Україна може розраховувати на укладання Угоди АСАА за першими визначеними пріоритетами стосовно електротехнічної та машинобудівної продукції.

Ключові слова: угода; асоціація; ЄС; технічне регулювання.

Список використаних джерел

1. Віткін Л. М. *Технічні бар'єри в торгівлі* / А. Андрусевич, А. Василенко, Б. Веселовський, Л. Віткін, та інші // *Україна та Угода про асоціацію. Моніторинг виконання 2014-2019-Київ 2020.-с. 98-107.*
2. *Державне підприємство «Український науково-дослідний центр проблем стандартизації, сертифікації, якості (ДП «УкрНДЦ»).* Режим доступу: <http://www.uas.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/shhorichniy-zvit.pdf>/ Щорічний звіт національного органу стандартизації «УКРНДЦ»//*-Плани та звіти//*-31.03.2021.
3. *Міністерство економіки України.* Режим доступу: <http://me.kmi.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=5f1fe494-d150-4b3d-b3b6-d9fb35250ccd/> *Мінекономіки України-Діяльність-Технічне регулювання//*-2021.
4. *Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо розвитку системи технічного регулювання на період до 2025 року» від 22.09.2021 року № 1145-р*